

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในยุคโลกาภิวัตน์โลกได้เชื่อมต่อกันอย่างไม่มีอะไรมาหยุดยั้งได้ สภาพดังกล่าว ได้นำมาซึ่งความสำคัญของการด้านการทูต และการสร้างพันธมิตรในรูปแบบและระดับที่ต่างกันไป ไม่ว่าจะเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในรูปแบบของทวิภาคีและพหุภาคี ไปจนถึงการรวมตัวกันเป็นองค์กรนานาชาติในระดับภูมิภาค หรือในระดับโลก ประเทศต่าง ๆ พยายามแสวงหา เพื่อให้ประเทศตนมีสถานภาพสมาชิกในองค์กรต่าง ๆ รวมถึงพยายามที่จะสร้างพันธมิตรทั้งในแบบทวิภาคี และพหุภาคี ทั้งนี้ ก็เพื่อการแสวงหาประโยชน์ให้เกิดขึ้นต่อรัฐชาติของตน สภาพแวดล้อมดังกล่าว ได้ส่งผลต่อแนวความคิดในการดำรงอยู่ของรัฐชาติต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นแนวความคิดด้านความมั่นคง การกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ หรือการกำหนดนโยบายของรัฐชาติ โดยเฉพาะ ในประเด็นของการจัดวางพลังอำนาจหรือเครื่องมือของชาติ ในอันที่จะนำมาซึ่งผลประโยชน์ชาติ หรือเป้าหมาย หรือสิ่งที่รัฐชาติต้องการ ดังเห็นได้จากแนวความคิดในเรื่องพลังอำนาจแห่งชาติที่เดิมมุ่งเน้นไปที่ พลังอำนาจแห่งชาติทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา การทหาร และอาจเพิ่มด้วยวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันการพิจารณาพลังอำนาจแห่งชาติของสถาบันด้านความมั่นคงของสหรัฐ กลับให้ความสำคัญไปที่ การทูต เศรษฐกิจ ข้อมูลข่าวสาร และการทหาร ในขณะที่กระบวนการหรือช่องทางในการใช้เครื่องมือเหล่านั้น ก็มุ่งเน้นไปที่การทูตในต่างประเทศ การทูตสาธารณะ การใช้ประโยชน์องค์กรนานาชาติ เพื่อผลประโยชน์ของตน การใช้เครื่องมือทางเศรษฐกิจ การข่าว รวมถึงช่องทางอื่น ๆ ที่แตกต่างไปจากแนวความคิดในยุคที่ผ่านมา

ประเทศไทยมีประวัติร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน ส.ป.ป.ลาว กัมพูชา มาเลเซีย และเมียนมาร์ มาเป็นเวลานาน ทั้งช่วงเวลาแห่งสันติภาพที่แต่ละอาณาจักรต่างอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข หรือแม้แต่อยู่ร่วมกันในฐานะเพื่อนร่วมชาติภายใต้อาณาจักรเดียวกัน ในขณะที่บางห้วงเวลาอาจต้องทำสงครามต่อกันภายใต้สภาพแวดล้อมแห่งความไม่เป็นมิตรต่อกัน สภาพดังกล่าว ถูกกำหนดโดยนโยบาย หรือยุทธศาสตร์ของผู้ปกครองในแต่ละประเทศในห้วงเวลานั้น ๆ ซึ่งก็มิได้แตกต่างไป

จากในปัจจุบัน ทั้งอยู่รูปแบบของเพื่อนที่เป็นมิตรต่อกัน ไปจนถึงเพื่อนที่ขัดแย้งกันจนถึงขั้นการทำสงครามต่อกัน เพื่อแย่งชิงในสิ่งที่ต้องการเอามาเป็นของชาติตน

กองทัพไทย ในฐานะส่วนหนึ่งของทั้งหน่วยงานที่มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และในฐานะผู้รับนโยบายของรัฐบาลไปสู่การปฏิบัติ โดยเฉพาะในห้วงของความขัดแย้งจนถึงที่อาจต้องใช้ความรุนแรงต่อกัน จึงมีส่วนสำคัญในอันที่จะนำมาซึ่งสันติภาพหรือความขัดแย้งกับประเทศเพื่อนบ้านที่จะต้องอยู่ร่วมกันต่อไป ในขณะที่เดียวกับที่ภูมิภาคก็กำลังย่างก้าวเข้าสู่การเป็นชุมชนอาเซียน ซึ่งโลกกำลังเชื่อมต่อและร่วมมือกันอย่างมีอาภพเหลือเกินได้ การกำหนดยุทธศาสตร์ให้กองทัพใช้พลังอำนาจด้านการทหารด้วยการดำเนินงานด้านการทูตโดยฝ่ายทหารกับประเทศเพื่อนบ้านเหล่านี้ ย่อมเป็นความจำเป็นในยุคปัจจุบันต่อการนำมาซึ่งการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ พัฒนาและเจริญร่วมกันภายใต้ผลประโยชน์ร่วมกัน อันจะนำมาซึ่งผลประโยชน์ชาติไทยมากกว่าการขัดแย้งกัน สมดัง ยุทธศาสตร์ชนะโดยสมบูรณ์ของขุนงู คือชนะโดยไม่ต้องรบ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อม ปัญหา และอุปสรรคในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะในประเด็นที่สามารถใช้การทูตโดยฝ่ายทหารเข้าไปดำเนินการได้
2. เพื่อศึกษาทฤษฎี แนวคิด กระบวนการ และการบริหารจัดการในการใช้การทูตโดยฝ่ายทหาร เพื่อตอบสนองต่อการดำเนินงานด้านการทูต อันจะนำมาซึ่งความมั่นคงและผลประโยชน์ชาติต่อไป
3. เพื่อเสนอแนะยุทธศาสตร์ใช้การทูตโดยฝ่ายทหารของกองทัพไทยในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพื่อนบ้านตอบสนองความมั่นคงของชาติ

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎี และแนวคิด เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ความมั่นคง สงคราม และสันติภาพ และยุทธศาสตร์ชาติ รวมถึงแนวความคิดในการใช้การทูตโดยฝ่ายทหารดำเนินงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอันตอบสนองต่อผลประโยชน์ชาติ นอกจากนี้ จะยังได้มีการทบทวนรัฐธรรมนูญ กฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง นโยบาย เอกสาร หลักฐาน และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะความสัมพันธ์ด้านการทหาร โดยจะได้มีการนำแนวความคิดของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกิจการทูตฝ่ายทหารมาเป็นตัวอย่างแนวคิด เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดแนวทางที่เหมาะสมต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยจะทำการศึกษาการดำเนินงานของกองทัพไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินงานของกองบัญชาการกองทัพไทย และสำนักงานผู้ช่วยทูตทหารไทยประจำประเทศเพื่อนบ้าน ในการบริหารจัดการ และการดำเนินงานด้านการทูตโดยฝ่ายทหารต่อประเทศเพื่อนบ้าน
2. ขอบเขตของประเทศเพื่อนบ้าน คือ ส.ป.ป.ลาว ราชอาณาจักรกัมพูชา สหพันธรัฐมาเลเซีย และสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์
3. ขอบเขตเวลาในการศึกษาวิจัย เดือนมีนาคม – กรกฎาคม 2555

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้ระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ (QUALITATIVE RESEARCH) โดยวิเคราะห์ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องรวมทั้งการศึกษาในเชิงเปรียบเทียบระหว่างการดำเนินการของประเทศไทย และนานาชาติ สำหรับแหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทย กับประเทศเพื่อนบ้านของกระทรวงการต่างประเทศ และกองทัพไทย รวมถึงการสัมภาษณ์ผู้บังคับบัญชาทางทหาร และนักการทูตฝ่ายทหารทั้งในอดีต และปัจจุบัน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้ทราบถึงสภาพแวดล้อม ปัญหา และอุปสรรค ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะในประเด็นที่สามารถใช้การทูตโดยฝ่ายทหารเข้าไปดำเนินการได้
2. ประมวลผลที่ได้รับ เพื่อนำไปประกอบการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานขององค์กร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป
3. เสนอแนะข้อคิดเห็นในเชิงนโยบาย เพื่อนำไปสู่บทสรุปสำหรับผู้บริหาร พิจารณาใช้ประกอบการปรับปรุง พัฒนาแนวทางการใช้การทูตโดยฝ่ายทหารของกองทัพไทยที่เหมาะสมต่อไป
4. เป็นประโยชน์สำหรับนักวิชาการ ผู้ศึกษาค้นคว้าในการสร้างองค์ความรู้ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและด้านการทูตทหาร